

615.8
951

НАРОДНОТО ЛЕЧЕНИЕ В СЛИВЕНСКИЯ КРАЙ

Невеки по отношение познаването на света, столетия наред хората са извършвали заклинания, жертвоприношения, търсейки при беда посредничеството на божествените сили.

И създал непросветеният народ, лишен от здрави и хигиенични навици редица примитивни начини за лечение, търсейки помоща на магии и обаяния, използвайки силата на внушението или благотворното въздействие на билките.

Липсата на обучени медицински кадри и създадените хигиенични навици водели след себе си често сериозни епидемични заболявания, които отнемали живота на голяма част от населението. Към 1830 год. Сливен е имал един от първите лекари с европейско образование, французин или поляк¹, но народът вече натрупал хилядолетен опит в лекуването на много заболявания и упорито си служи с един реквизит от страни до форма камъчета, кости, парцалчета, които с вида си внушават респект. Особено в ръцете на хора, които народът сочи като всепризнати лечители, тези костички, камъчета, добиват особена сила и премахват всякакво страдание.

Явно е, че тук силата на внушението играе голяма роля, но и натрупаният апит стига до известни положителни изводи, които не бива да се пренебрегват.

Наред със заклинанията от различен характер, според страданието, в борбата с болестите, заемат дял и различните лековити треви, които народът нарича билки, като им предава чудодейни и целебни свойства, пригонващи зли духове, причинители на болести.

Прилаганите с хилядолетия начини на лекувания съставляват така наречената народна медицина, която трябва да получи своето място в историческото развитие на медицинската наука, изграждаща се върху основата на експерименталната научна медицина.

Проучването на народното билколечение доказва, че много от утвърдените от науката треви ефикасно се прилагат от научната медицина. Затова налага се по места да се запишат всички процедури и рецепти на народното лечение и имената на техните носители.

Необходимо е да се документират всички техни елементи, тъй както днес старателно изучаваме и събираме народните обичаи и фолклор.

1/ Табаков С. - История на Сливен, т. трети, стр. 267

Регистрална библиотека
"Баба Доброласни"
СЛИВЕН
Инв. № 1562/08

Още преди нашето Освобождение, от Сливен, родно място на много просветени люди, излизат редица известни лекари, получили медицинско образование в чужбина: д-р Ив. Селимински, д-р Миркович, д-р Начо Планински, д-р Панов и др.

Тези хора вече могат да указват ефикасна помощ на болните, но лечение то на непросветените хора, предимно от селата, се придържа към народната медицина.

Сливен, макар известен като планински град, с прекрасно местоположение, свеж планински въздух и обилна вода, очудвал чужденците с нехигиеничните си порядки - открити помийни ями или вади, които носят по улиците различни отпадъци и разнасят заразите на много болести.^{1/} Паразитите, лошата хигиена, войните станали причина за чумите върлували между 1804 - 1837 г. Народът е запомнил с много смъртни случаи "голямото чумаво" от 1837 год.

Във фонда на Окръжния музей - Сливен са събрани материали от народната медицина от различните краища на окръга, прилагани при различни заболявания - това са баянията, поливанията и др. Самите лечители отбелязват, че се справят с перене на "външни" болести, като прилагат предимно разтривания, опалване, без да се впускат в сферата на вътрешните болести и още по-малко на хирургията.

Освен лечението на болестите народът полага грижи и за предпазване от тях. За това служат множество поверия, които се съхраняват и предават от баща на синове, или от дядовци на внуци и правнуци. Някои от тях са препълнени с мистицизъм, други обаче имат известно съдържание.

При раждането, народът се грижи за лехусата/родилката/ до 40 дни, като смятал, че "уруките"/почудите/ се предизвикват от злите помисли на завистливи хора. Майката пък на новороденото се пази от посетители. Не е позволено сядането на леглото на лехусата. Забранено е ръкуването /предпазна мярка срещу зараза/. Не се разрешава да се гледа на широко да не се тревожи кърмачката, за да не се прекъснат кърмата.

Против уруки в забрадката ѝ зашиват чесън и златна наричка. Останели детето само в стаята, в люлката му се поставя подкова/израз на щастие/. Ако в едно семейство умират поредно деца, на последното живо задължително се окачва обеща само на едното ухо. Злите хора, по този начин, насочват вниманието си към обещата, а не към детето.

Против почуди мъжете илю-малките им сестри носят червени цветя. Здравецът е олицетворение на здраве - дава се при тръгване на път, а така също и винаги когато човек е далеч от дома си.

1/ Табаков С., История на Сливен, т. трети, стр. 263.

Понякога човек прекарва тежка болест или примедние. За да се предпази от нещастие, човек сам си дава "оброк"/обещание/поканва си гости на трапеза, гошава ги с боб, зеле, курбан и обезателно с грукано ешто. Това е ежегодно задължение, прекъсването му не е желателно.

В Сливен и сливенско през миналото столетие е имало редица известни и неизвестни народни лечители. След Освобождението техните потомци продължават опита им.

Обяснявайки си първопричината на много неразположения и страдания с намесата на външни сили, като уплаха от човек, животно или въздействие на недобро разположение на някого/лош поглед-уруки/, народните лечители са ги предотвратявали чрез леене куршум, весене, чукане на яйца и т.н.

ЙОРДАНКА КОСТАДИНОВА -ат с. Бозаджии, 68 годишна лекува за страх като лее куршум.

Взема специално за това пръстена паница и дървена лъжица, стопява олово от намерен куршум и го излива в паницката с вода, за да се изстуди и през това време казва думите:

/Името да болния/ запиша, зарева,
тичом тича, виком вика,
оставя върви, дойде да провери
от какво се е уплашил,
от куче, от котка, от добитък,
вол, кон, магаре, котета,
дето е пусто горе,
дето и птиче не пее,
дето куче не лае,
дето човек не ходи,
да се раздели, да се предели,
като чисто сребро.

Тези думи се повтарят три пъти, като паницката се държи подред - на краката, на корема и на главата.

Ако в паницката оловото е добило фигура на човек, то значи, че болният се е уплашил от човек, ако добие фигура на куче - от куче и т.н. С водата, в която е излято оловото, болният се излива, а останалата се изхвърля на кучето. Куршума, болният носи със себе си и след третото леене, го хвърлят на по-краен път. Леенето на куршум се извършва три пъти - сряда и събота - ако е жена и сряда и петък - ако е мъж.

По същия начин лекува и дядо ДИМИТЪР РАЙНОВ от с. Блатец. След леенето на куршума, ако се смята, че болният е наистина уплашен, дядо Димитър пуца три разгорени вълчени във водата. От същата вода на болния да пише и да си измие лицето.

Така лекува и СТЕЛА МИТЕВА - 83 години от с. Кермен и Баба ПЕТРОВИЦА от с. Желю Войвода.

Уплахата народните лечители лекуват и чрез ВЕСЕНЕ. ЙОРДАНКА КОСТАДИНОВА от с. Базаджии, ПЕНКА ЙОРДАНОВА КОЛБЕВА от Сливен боят за страх. Това правят по следния начин:

Болния завързват за краката с въже и го превързват с главата надолу. След това го омитат с метлата и бухат с топалката, като същевременно изричат думите:

"Слез, страх, от сърце,
ела сърце на място,
страх да иде по горите,
по водите,
дето птиче не пее,
дето куче не лае,
дето човек не ходи."

Тези думи лечителят изрича върху главата, корема и краката на уплашения. Весенето става на гладно, сутрин. Прави се три пъти - сряда и събота за жени и сряда и петък за мъже. След весенето на болния се дава да пие отвара от тревата жълтеница, за да не го хване жълтеницата. Обвек това в чама се потапя "резьо" / намира се в добитъка - кравите и кокошките, прилича на яйце, суши се и при нужда се дава на заболелите от страх /, което се държи на звездите, през ноща и след това се дава на болния на три пъти, да го изпие.

Баба Петровица от с. Желю Войвода за страх хвърля и брашно върху сакдите на огнището. Ако страхът идва от мъж, на огнището се изписва мъжка фигура, ако е от добитък, изписва се фигура на някое животно.

В Сливенския край с авторитет на народен лечител се ползува дядо СТОЯН ЙОРДАНОВ СЪБЕВ - 86 год. от с. Желю Войвода. Неговата помощ дирели болни чак от северна България, тъй като "поливанията", които извършвал с билки, помагали на всякакви болести. Навремето в двора на дядо Стоян се събирали по 40 каруци на ден. Той почнал да лекува след 1927 год., когато умира майка му, също народна лечителка. В своята практика той е полял над 3000 души от страх. Това той правил така:

Събирал 41 вида билки, между тях - росен, оман, шилана, маточина, подбел, волски език, линиче, чумотрън, папрат, кантарион, синя тинтява, диво лале, от девет родовити овошки - листата / круша, ябълка, слива и др. /, горска майка и пр. Всички тези билки дядо Стоян млял заедно и ги оставял на звездите през нощта. Болният той карал да се съблича и го поливал с билките. Поливката правил в сряда и петък - сутрин към 5-6 часа и вечер към 9 часа. При поливането дядо Стоян изричал следните думи:

"Зъл час, зла зина,
Божа майка ги събра,
седемдесет и седем,
вери некръстосани, не мърсани,
там дето няма ядене
и няма шене,
там няма и добро:
Божа майка ги увела
в черковата и ги разпределила
на вери и ги пунала в гората,
и ги пунала като вълчицата вълчетата."

Двадесет дни след поливането проличавало дали лечението е помогнало. Тогава лечителят правил втора поливка. При поливането дядо Стоян си служил със следните атрибути: главина на каруца, вълча глава, рог от змийска глава - всичко това се поставяло на главата на болния при поливането. Водата от поливането се хвърляла на място, дето никога не ходи.

Разпространен начин за лекуване срещу УРУКИ е и ЧУПЕНЕ НА ЯЙЦЕ ПЕНКА КИРОВА от с. Крушаре за целта взима шарена паничка с вода, в която пуска нишан от болния и една перутина. Взема още едно яйце и една дървена лъжица. С лъжицата чека на кръст върху паницата и нарича:

"Птичка фърчи по поляна,
тя си носи прясно мляко,
да го пръска по камъни, по поляни,
да се пръска като сърдешки корени,
като пипер на боклук"

След това стучва яйцето и го пуца във водата. Ако яйцето се замъгли, то значи че болният е уручасъл / хванал е зъл поглед, зли очи /. Тогава от водата на паницата, болният се измива и пие, а останалата се хвърля на кучето.

По същия начин лекува и баба КИНА ПЕТРОВА от с. Мечкарево и баба СТЕЛА МИТЕВА от с. Кермен. Последната при баенето изрича следните думи:

"Един чуден дядо,
направил една чудна стърга,
отлъчил чудно стадо,
издуил чудно мляко."

и го занесе на чуден панаир,
почудили се мало и голямо
за Иванчовата хубост,
за Иванчовата младост,
аз му бая, аз ще го изперя,
да му паднат уруките,
в гората да се изчисти,
като чисто сребро,
да ходи като леко перо."

В с. Самуилово баба ТЯНА също е "ЧУКАЛА ЯЙЦА" за "УРУКИ" и разправя следния случай: "Веднаж ни дойдоха гости от Сливен, пък ние имахме четири коня. Имахме и малко конче, ама то беше истински ангел. Та като го видяха гостите, едина от тях ахна и рече: "У, какъв кон, та той по-голям от бати си, то мяза на ангел бе!". После, като си отидоха гостите, този кон като се затрълка-ще умре. Викахме ветеринарния лекар, ама не можа да му помогне. Че взех че се събляках гола, затворих се с кончето в обора, че като започнах да си мятъм дрехите, през гърба му, зад задницата му-така ги заметнах три пъти. После, отидох и припиках една къртичина. Намазах кончето с тази картичина три пъти, счуках три яйца. Чак тогава кончето започна да се изтърсва и да яде."

От този разказ става ясно, че и домашните животни уручасват и спрямо тях се прилага лечението чрез чуване на яйца.

Твърде разпространено е и лекуването чрез "БАЕНЕ", като изричането на тайнствени слова има особена сила.

Баячката ДИМКА ПЕЕВА от с. Старо село взима шепя сол и започва да маха над главата на болния, като казва:

"Иван/името на болния/е кръстом кръстен,
миром, мирсан,
през черкова принесен;
на бога е предаден.
Кузмане ле, Даймяне ле,
баем, наричаме,
без вас бас не бива.
От мома ако е уручасъл,
да и опада руса коса,
ако е от жена уручасъл,
да и отече лява ненка,
ако е от мъж уручасъл,
да му отече ляво мъдо.
Кузмане ле, Даймяне ле."

Накрая болният се напръсква с малко вода.
Баенето се прилага срещу уруки, при стресване, при обрив от притиснене.

СЪБА СЛАВОВА от Сливен започва да бае, като разтрива челото на болния и нарича: "Седнал е Кузман Дамян на пътя на кръстопътя,
да яде, да пие с 77 братя и 4 сестри,
сестра му Руса, Русина.
Иванка сутрин рано ли минала,
вечер ли късно минала,
бутнала им стомничката,
счушила им паничката.
Те са викнали, екнали,
ударили я в главата, в снагата, лъох, Боже,
вик даде до небе, сълзи даде до земя.
От де я зачу Божа майка, виком викна:
" Недей вика, недей крика,
ще извикам Съба баонатарката,
тя тез думи ще ги избое, с огън ще ги погаси,
с ляба ще ги назови, с вода ще ги напои,
с босилек ще ги развесели,
ще ги изпроводи в тъмно горе,
дето овчар не ходи,
дето петел не пее,
дето лисица не вие,
да се очистят като чисто сребро,
като леко перо,
да отидат в тъмно горе, тилилейско.
С кон дошли, с кола да си отидат."

- По същия начин бае и за страх, като взима пахарка с вода, възглен от огъня, пръчица от метла и със стръкче босилек сърка в пахарката.

В Сливенския край за да не уручасват малките деца, възват им на шапката сини и червени маниста, чесън и паричка. Уручасването според вярването на народа, ставало от хора, които имали зли очи. Същите като майки веднаж отбити, след време наново засуквали от майка си мляко. За да не уручасват голямите хора, на челото си поставяли ламга/селег/, та погледа на човека със зли очи да падне върху ламгата.

Твърде разпространено в сред народа е тъй нареченото "ОПАЛГАНЕ", прилагано при шреи, рани и други обриви.

ПЕНА ЙОРДАНОВА от с. Крушаре "ОПАЛВА" цирей, като взима червен вълнен парцал и го слага върху цирея. Върху парцала нахъсва парченца памук, които подпалва със запалена свещ и бае:

" Добро, Добранке мила сестрице,
тук няма да идеш, тук няма да пишеш,
ти ще идеш в гора зелена,
там твоите сестри, там твоите братя,
там твоята майка, там твоя баба,
те положили дъгта трапеза,
там да яден, да пишеш."

"Опалването" се извършва сутрин и вечер, в сряда и събота, като памуците се изгарят, а парцала се запазва за друг болен. Макар парцалът с течение на времето да се замърси, той се пази, като имащ своята особена сила при лекуването.

В с. Блатец известна е баба Петровица, че прави "опалване" при отекала глава. За целта взема една огрипка, ръжен и свръждо/свредел/, които затопля до зачервяване. Омесва тесто около едно яйце, взима червен парцал/ червеният цвят намира място в повечето баяния/ и го слага върху главата на болния. Върху парцала се поставя тестото и същото количество мед и започва да затопля главата с нагорещените жезела, като пази да не се разлеят тестото и меда. Това загряване се извършва до три пъти.

В същото село "опалва" и ДИМИТЪР РАЙНОВ, като действа само с нахелена огрипка. Най-напред намазва болното място с мед и го насипва с тюзум, а след това от разстояние го натопля с огрипката. Това се повтаря три пъти. Съвият умее да "опалва" и с натоплено гладко камъче, с което парва болното място. Стреснат от парването, болният има чувството че болката му е "взета"—оздравява. Димитър Райнов прилага и друг начин на опалване, като поставя в една паница силно затоплен мед, навива на вретено червена вълна, натапя вретеното в горещата мед и с него намазва болното място.

Зачервили се кожата и потъмнее като патладжан, втвърдили се и започне да се напуква, бабите —лечителки знаят, че това е т.н."ЧЕРВЕНКА", която лекуват чрез загряване по различни начини.

В с. Блатец баба ПЕТРОВИЦА до три пъти маже зачервеното място с мед и го затопля с огрипка, насипвайки отгоре с еншовски тюзум. В село Старо село слагат червен парцал и от горе, запалват калчици и девет клечки от мезла, като бабата ПЕНА СТОЯНОВА изрече определените думи:

" Лозицелю, сестрице ле, тръгнала си на ганаир,
че си кацнала на този човек,
ако си взела снагата, главата,
та да лириш мед и масло,
за теб е пусто горе тилилейско,
дето куче не лае, дето птиче не фърчи,
дето човек не стъпя....
кузмане ле, Даймяне ле,
баене, наричане без вас не бива."

В с. Кермен парцала, който взима баба СТЕЛА е от пояса на умрял човек и върху него пак пали памук със свещ и нагово бае:

" От червенко червенко си го запалила,
зачервила си го като свиня в кочина,
като петел на боклук....
аз ще го изгоря и ще те посветя /името на болния/
да му олекне, като леко перо,
като чисто сребро."

При главоболие, народната медицина препоръчва да се поръсат три въглена с перушина от черна кокошка и да се дъша пувека, или да се завърже насипан със захар овче бял дроб върху главата.

Главоболие се лекува още и с напушване със запамена меча козина.

Твърде разпространено сред народа е т.н."ЗАБИРАНЕ НА ПЪПА."—като под това се разбира почти всяка болка в стомашната област.

При такъв случай КИНА КУЗМАНОВА—70 г. от с. Мечкарево взема халка хляб и я поставя върху пъпа на болния. Върху нея закрепя малка запалена свещ и я захлюпва със специално пръстено гърне, което след един час се маха, а мястото се разтрива с мас.

В Сливенския край е имало и НАРОДНИ ЛЕЧИТЕЛИ—БИЛКАРИ, които лекуват с варена тетра, жаловник, подбел и други билки.

ТЕТРАТА—се прилага при лекуване на болен стомах. В с. Самуилово известната на всички баба Тяна, вари три листа от тетрата в 1 литър вода, като препоръчва "илача" да се пие вместо вода. Същата при болки в стъмаха приготвя смес от 1 кгр. мед с опечени и стрити на прах три стъка кълт равнец.

Кълтата млиника се използва от СТОЯНКА МИТЕВА—с. Кермен когато лекува болно гъбло, като вари ствара и дава на болния да прави гаргара. Баба Стоянка умее да лекува и синия пъпка, като смесва счукано турско орехче /расте по лжцърната/ с нишадър и захар.

В Сливен, години наред, баба МАРИЯ КАЛАЙДЖИЕВА - 90 годишна лекува болно гърло със смес от алтънтозу, небет шикер и воняща гъба /изсушена/. Всичко се счуква, смесва се и се духва в гърлото с масурче. Ако устата е разранена, баба Мария я лекува, като я маже със смес от зърнак, карамфил, воняща гъба и бяла динена кора.

Пъпки по лицето същата лекува със смес от зърнал-на прах и зехтин. Баба Марияма умеет да лекува набиване на жили в плешката /Инся/, което се получава най-често при падане на малки деца. Същите започват да линейт. Срещу "инсята" тя прави масаж, като си мажи пръстите със зехтин или вазелин. След това прави компрес за загряване с парцал намокрен със зехтин и посипан с чер пшпер, или прави якия с яйце и чер пшпер. Това се повтаря два-три пъти като се подига и главичката нагори.

Интерес представляват и грижливо записаните рецепти на Сливененца Мамулев, запазени в ръкопис от 1894 год. / Между тях намираме предпазни мерки при кръвотечения: да се вземе пача зелена трева и се счука добре. Да се изпади водата и да се смърка от нея-кръвотечението спира.

При заболяване от "живиница" се взима водно жабче, разцепва се на две, едната половина се поставя на раната да стои 12 часа. Другата половина след това се поставя върху раната да престои четири дни. Ако няма полза от жабчето, вземат се три рибки-пъстърва. Едната рибка се разрязва и се поставя на раната да престои 24 часа, с останалите две се прави последователно същото.

Против маясъл се вари една шишарка с 50 гр. силен оцет, докато остане 7-8 гр. След това се смесва с малко нишесте и се правят хапчета, които се взимат на гладно сутрин по две. Лекарството може да се повтори. Прилага се и лечение с малко корени от змиийски лапът, които се чукат на каша. Посипва се брашно и се разбърква добре. От получената смес се правят зрънца, колкото лакът. От тях болният взема на гладно по едно хапче три дни подред, сутрин и вечер, след три дни дозата се увеличава по две хапчета-сутрин и вечер в продължение на 15-20 дни. После дозата се намалява до едно хапче, сутрин и вечер но в продължение на 30-40 дни. Препоръчва се през време на зима мане на лекарството да не се яде солено и кисело.

Народът ползува и шипките при маясъла. Взимат се към 600 гр. узряли шипки, които се варят в един литър бяло вино, докато стане на половина. Прецежда се и от получената течност се пие на всеки два часа по една чаша. Лекарството може да се повтори, докато мине заболяването.

При сехнат кръст болният трябва да се качи на висока стълба, и да пълзи с главата на долу, като бъде подпиран от друг човек.

За уриниране се препоръчва да се вземе една пчела да се счука добре и да се размеси с малко мед и вода. Сместта се изпива на гладно.

Против ухапване от змия или гущер се вари анасон с вино и със сместта се намазва раната.

Против изгорено от вряла вода- изгореното място се намазва с памук потопен в сусамен шарлан и се посипва с чисто кафе. Така се превързва раната сутрин и вечер в продължение на пет-шест дни.

От 1896 г. в кв. "Клупдохор"-гр. Сливен е бил известен на цялата околия ИЛИЯ Д. ФАРАШЕВ, който е търгувал с различни треви, билки, подправки и др. внасяни от Цариград и Азия.

По-късно неговата дъщеря ГЕНИКА ФАРАШЕВА продължава търговията му. Тя е предала цялата рецептура на треви и корени, както и мостри от лековити билки в Окръжния музей Сливен. И днес Геника е търсена за някои, прилагани в медицината билки и е известна като знаеща действително на 40 треви и корени/четиридесет турлии/

ГЕНИКА ФАРАШЕВА /КАЗАКОВА/ е родена в Сливен 1900 год. Енергична предприемчива, тя години на ред си е занимавала с доставката на билки и е предавала рецепти и начин на лекуване на различни болести. КАНКАРДАШ /морско растение/-употребява се за силно кръвотечение. Прави се смес от 20 гр. сакъз и 20 гр. канкардаш и от нея се взема по 1/2 чаена лъжичка, два пъти на ден, преди ядене.

РАВЕНТ /корениот вносно растение/-употребява се при разстият. Смесва се 20 гр. равент и 20 гр. сода бикарбонат и се взима по 1/2 чаена лъжичка, три пъти на ден.

СУЛДЖАНОВО-дава се при гисти. Смесва се с мед и се взима сутрин по 1/2 чаена лъжичка преди ядене.

КЕБАБИЕ /корени от вносно растение/-против сърцебиене. Взима се по 1/4 чаена лъжичка на ден.

ГАРГА БИКЕН - против болно сърце-5 гр. гарга-бикен се препича и счука, след което се смесва с 50 гр. мед. Взима се по 1/4 чаена лъжичка, по един път на ден.

САБУРТИШИ за лекуване на нерви. Взима се три пъти в седмицата, един път на ден, колкото едно пшперено зърно.

ЮЛДОР-КАХЪР -за лекуване на нерви. 20 гр. от юлдор-кахър се счукава и се смесва с 1/4 мед. Взима се по една чаена лъжичка преди ядене, два пъти на ден.

ХИНИНОВИ КОРИ - се препоръчват за въстановяване на апетит-20 гр. хининови кори се счукват и смесват с 1/4 мед. Взяма се по една чаена лъжичка след ядене, три пъти на ден.

БРЕШНО ПРОСО -се дава на бебета за поправянето им. Счуква се на ситно и се смесва с мед. Дава се след ядене по 1/4 лъжичка на малките бебета.

НИШЪДЪР -се взяма за апетит. Взяма се 10 гр. нишъдър и се слага в 1 литър студена вода. Пие се по една супена лъжица, три пъти на ден, преди ядене. Нишъдъра се взяма и при високо кожно налягане и за изхвърляне на храчки, при същата дозировка.

СЛАДЪК КОРЕН-се взяма при кашлица. Вари се 20 гр. сладък корен в 500 гр. вода, докато стане на 400 гр. Пие се по една ракиена чаша, два пъти на ден, след ядене.

ИСИОТ-против задух и кашлица. 20 гр. исиот се счуква и обърква с 1/4 мед. Взяма се по половина чаена лъжичка един път на ден, след ядене.

МОРСКИ КАДИФ - против кашлица. 5 гр. морски кадиф се вари в 250 гр вода, докато остане 200 гр. Пие се по една кафяна чаша, два пъти на ден след ядене.

ДЯВОЛСКИ НОКЪТ - дава се против кашлица. 20 гр. се сварява в 500 гр. вода, докато остане 400 гр. Пие се по една ракиена чаша, два пъти на ден, след ядене.

МИН БАЛЪ- против кашлица- Счуква се 10 гр. и се взяма по 1/2 чаена лъжичка, два пъти на ден.

КИШИШ-против кашлица. Счуква се и се смесва с мед. Взяма се по 1/2 супена лъжица, два пъти на ден.

НАГЛОВО-се употребява при нагнояване на венци-Счуква се на ситно и се мажат венците, като слянката се изхвърля.

ЗЪРНЪК - дава се при хемороиди. Взяма се два пъти на ден, преди ядене, колкото пилерено зърно.

ДЕМИР БУЗАН- против главоболие-10 гр. се счуква и се смесва с 100 гр. мед. Взяма се по 1/4 чаена лъжичка, един път на ден.

ЧЕРЕН СУСАМ -се взяма против шемет -Счуква се и се смесва със захар. Взяма се по 1/2 чаена лъжичка след ядене, три пъти на ден.

АЛВАДЖАНОВ КОРЕН- при простуда на чарвата. 50 гр. алваджанов корен се сварява с 300 гр. вода, докато остане 1/4. Пие се по една ракиена чашка, два пъти на ден, след ядене.

КЕЛЕРМЕНИ-взяма се при ортикария-20 гр. се слагат в един литър студена вода. Пие се по една кафяна чашка, три пъти на ден.

ТЕРМЕРАЛИЯ-вносна морска руда-против влаха. 10 гр. се счуква и се смесва със захар. Взяма се сутрин, преди ядене, по 1/2 чаена лъжичка.

ОХЛИТКИ- / морско растение/-против страх-10 гр. се счукват и се слагат в сока на 4 лимона. Взяма се сутрин преди ядене, по чаена лъжичка.

ЗИРАБЪК-вносно дърво-против страх- Вчуква се и се смесва със захар. Взяма се по половина чаена лъжичка, сутрин преди ядене.

БЯЛ БАРАК -против страх- Смесва се със сяра на прах и малко захар и се взяма сутрин, преди ядене, по една чаена лъжичка.

ДЕМИР ХИНИ -против разстройство. Слага се в коняк и се пие по една супена лъжичка, два пъти на ден.

ТОПОЛАНЧЕ-против разстройство. Счуква се и се поставя в коняк. Взяма се по една супена лъжица, два пъти на ден.

ЗАРДИШАН -/корен вносен-против жълтеница- 20 гр. се счуква на ситно и се обърква в сока на два лимона. Пие се в една супена лъжица, два пъти на ден.

САТАРИНА- пие се за пречистване на кръта-и се препоръчва при рани по тялото. 20 гр. се вари в 1 литър вода, докато остане 800 гр. Взяма се по една ракиена чаша, един път на ден.

МОРСКА ПЯНА -против очибол-Счуква се и се пресява, смесва се със "спасовска захар". От сместа се слага по-малко в дробен и се слага за десетина минути на окоето.

ЧЕНМЕДЖОВО-/вносен минерал-против очибол. Счуква се на ситно, смесва се със захар, поставя се по малко в дробен и се слага на окоето.

МЮРТОЗЕНК /руда/-против екзема-5 гр. се слага в една супена лъжица чист зехтин и се маже екземата.

КИЛИМ ЧИНТЕЛ-против екзема-Счуква се и се смесва с чист зехтин и се мажи един път на ден.

РЪСТЪК ТИШИ - против екзема-Смесва се 5 гр. с една супена лъжица кисело мляко. Предварително раната се измива с тетрина вода и се намазва с приготвената смес. Маже се веднаж на ден.

ШИКАЛКИ -влезли са в народната медицина като средство за растеж на косата. 10 гр. шикалки са варят в 1/4 вода и се мажи косата.

ПАПАЗОВО -се употребява само за против косопад. Сварява се 10 гр. папазово в 1/2 л. вода и като остане 300 гр. се мажи косата с течността всеки ден.

ЗЪРНИ-/на прах-вносно-против палки и разни рани-5 гр. от зърни се слага в 10 гр. чист зехтин и се мажат раните. Предварително, обаче раните се измиват с тетрина вода.

ТЕРМЕНТИЯ - /течност-вносна/ - за якия при болки в кръста. Терментията се смесва с бял тамян, исист, нишидър, чам-сакъс, сакъс, които предварително се счукват. Сместа се слага на ленено парче и така приготвената якия се слага на кръста и се носи 10 дни.

ИНДИЙСКО ОРЕХЧЕ - донася се от Индия и се използва при успокоение и за поправка на бебета. Орехчето се счуква на ситно и се смесва с мед. На бебето се дава на края на лъжичката, един път на ден.

КАРАМФИЛ - намира приложение при кръвно налягане. Взима се 20 гр. карамфил, поставя се в един литър студена вода и се пие по една ракиена чашка три пъти на ден преди ядене.

КАНЕЛА - се прилага също при кръвно налягане. Смесва се със захар и се взема по една чаена лъжичка, два пъти на ден, след ядене.

САКЪЗ - взема се против язва. 50 гр. сакъз и 50 гр. стипца счукват се и се поставят в 1/4 гр. мед. Правят се топчета с брално/формират се хапчета/, взимат се по три хапчета, три пъти на ден, преди ядене.

БЯЛ ТАМЯН - се препоръчва против болна кълъчка. Взима се по едно пиперено зърно бял тамян, един път на ден, преди ядене.

ЛЕНЕНО СЕМЕ - се взема при колит. Сварява се 1/4 гр. ленено семе в 1 л. вода. Пие се по една ракиена чаша, три пъти на ден, след ядене.

ДАМИНОВО ЗЪРНО - при колит - взима се по три зърна, три пъти на ден.

АНАСОН - при колит и за изхвърляне на газове - сваряват се 50 гр. анасон в 1/2 л. вода. От получената течност се пие по една ракиена чаша, два пъти на ден.

РИБИБИЛИ - против задух. Взема се 5 гр. рибибили и се счуква. Смесва се с 100 гр. мед. Взима се по 1/2 лъжичка, един път на ден след ядене.

ДАРАФИРФИР - /вносно растение/ - против задух - счуква се и се смесва с мед. Взима се по 1/2 чаена лъжичка, два пъти на ден.

ШАФРАН - против шарка - вари се 1/2 чаена лъжичка шафран с 50 гр. вода. Пие се по 1/2 ракиена чашка, два пъти на ден, преди ядене.

АВА ЖИВА - се използва да натъотено - счуква се и се пържи с лой, поставя се на болното място като мушама.

СИЛИМИКИ - употребява се за разслабване. Счукано ситно се смесва със захар. Взема се по половина лъжичка, на гладен стомах, сутрин.

МАЙЧЕН ЛИСТ - среду запик.

КОПРЕТ ХАЛВА - служи за затянгане. Реже се и се гълта по малко.

БАЛЪК НЪУТИЯ - против рахит - Смесва се с чист зехтин и се мажи тялото

КЪСНАК - против болки на пълпа и при начуркване. Смесва се с бял тамян сакъс, чам-сакъс и се прави якия.

40-ТЕ ТЮРЛИИ - се получават като се смесят всички гореспоменати треви, билки и др., които стага да се ядат и се смесват с 800 гр. мед. Полученото лекарство се взима против нерви, болно сърце, за поправка и туберкулоза, по една чаена лъжичка, след ядене, три пъти на ден.

Народните лечители навремето са изиграли своята роля. Сега, когато населението си осигурява специална медицинска помощ, народното лечение е испратено в историята, обаче, именно поради изчезването на старите начини на лекуване, трябва да се проучат всичките му препедури, за да се извлече всичко полезно, оставено ни от нашите неучки лечители.

Народната медицина е имперична, мистично свързана със заклинания, наричания и др. Мистицизмът е почертан дори и там, където е на лице лечебната стойност на някоя билка.

Изиграло своята роля, днес народното лечение, е предмет на изследване като начални стадий на развитие на медицината, когато народът сам е търсил и намерил средства и начин, за да си помогне.

Нека да отдадем заслужена дан на всички, които са проправили пътя към експерименталното и научно лечение.

16
НАРОДНОТО ЛЕЧЕНИЕ В СЛИВЕНСКИЯ КРАЙ

Бечка Язакчиева и Йорданка Галгалова

/р е з ю м е /

В миналото хората, лишени от познания върху света, са търсили посредничеството на божествени и тайнствени сили при всяко начинание. Поради това, столетия наред са прилагани редица примитивни начини на лечение чрез баене, весене, поливания с лековити билки.

В Сливенския край, особено из селата и до сега се знаят хора, които с дългогодишната си практика на народни лечители, са изцелявали много болни.

Рекvizита на тези лечители са странни по форма камъчета, кости, паргалчета, съпроводени често с тайнствени слова, които имат особена сила.

Най-прилагани са лекуванията срещу страх, уружки, червенка, стомах, при които се чуят яйца, весат се, излива се слово, варят се билки и се поливат неколнократно болните в определени дни и часове.

Възрастните хора в селата и днес не се отказват от този начин на лечение, макар да имат на разположение лекарска помощ.

От рецептурата на известната билкарка в Сливен Пиника Барашева се ползват също много хора.

Сведенията са събрани на терена, от самите лечители.

Проучването на народната медицина представлява интерес за проучване и документиране, тъй като много от билките ефективно се прилагат в съвременната медицина.